

تعیین ابعاد و مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای معلم تراز جمهوری اسلامی ایران

اسد حجازی¹

چکیده

نظام تعلیم و تربیت کشور ما نخستین گام‌های تحول بنیادین آموزش و پرورش را در زیرنظام منابع انسانی، دوره ابتدایی و تربیت معلم برداشته است؛ با این حال تربیت معلم در جمهوری اسلامی ایران بیش و کم فاقد الگویی جامع برای تربیت کردن معلمان دوره ابتدایی در تراز جمهوری اسلامی ایران است. این پژوهش با هدف شناسایی و تعیین ابعاد و مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی انجام شد. روش پژوهش تحلیلی-توصیفی است. پژوهش، از نظر طرح در شمار پژوهش‌های کیفی و از منظر راهبرد در ردیف پژوهش‌های مطالعه موردی کیفی بود. جامعه آماری مقالات، کتاب و اسناد بالادستی در دسترس مرتبط با هویت حرفه‌ای معلمان است که با به‌کارگیری رویکرد کیفی فراترکیب و استفاده از ابزار تحلیل محتوا به مطالعه، بررسی و تحلیل نتایج و یافته‌های پژوهشگران قبلی پرداخته است و با انجام دادن گام-های هفتگانه ساندلوسکی و باروسو (2006) و ارزیابی روایی و پایایی آن، الگوی پیشنهادی ارائه شد. سرانجام یافته اصلی پژوهش، طراحی الگو هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی با 6 مضمون فراگیر: 1. شخصی، 2. حرفه‌ای، 3. فرهنگی، اجتماعی، 4. هنری، 5. زمینه‌ای و 6. سیاسی اقتصادی و 14 مضمون سازمان‌دهنده و 100 مضمون کلیدی شناسایی شد. یافته‌های این مطالعه می‌تواند برای سیاست‌گذاری در زمینه ارتقای هویت حرفه‌ای معلمان در اولویت کاری برنامه‌ریزان و مدیران آموزش و پرورش قرار گیرد. این پژوهش همچنین، تلویحات و پیشنهادهایی برای مدیران و تصمیم‌سازان و همچنین پژوهشگران مطرح کرده است.

واژگان کلیدی: هویت حرفه‌ای، طراحی الگو، معلمان ابتدایی، فراترکیب.

1. استادیار گروه مدیریت آموزشی پردیس شهید چمران تهران، دانشگاه فرهنگیان azer1383@yahoo.com

مقدمه

توفیق یا شکست برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی هر نظام و هر کشوری به معلمان آن بستگی دارد و تحول بدون تغییر در نیروی آموزش و پرورش محقق نمی‌شود. از ابتدای انقلاب اسلامی تاکنون تغییرات فراوانی در آموزش و پرورش ایران رخ داده است؛ اما آنچه امروز در دستور کار تحول در نظام تعلیم و تربیت بوده، سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش است که با تغییرات قبلی تفاوت زیادی دارد. مرحله تدوین و تصویب سند تحول انجام و پیش‌بینی شده است تا سال 1404 ه.ش تمام احکام سند که 131 راهکار دارد، از جمله؛ «پرورش و توسعه شایستگی‌های پایه جهت تعمیق هویت مشترک و حرفه‌ای معلمان در ابعاد فردی، انسانی، اسلامی، ایرانی هم‌تراز اصول اعتقادی»، عملیاتی شود. بنابراین با توجه به این امر است که اهمیت کار و مقام و شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان و تأثیر عمیق آن در عزت و ذلت و پیشرفت و انحطاط نظام تعلیم و تربیت و جامعه روشن می‌شود.

واژه هویت را نخستین بار اریکسون¹ (1968) به کار برد. او بر این باور بود که هویت، احساسی است که فرد در اوایل نوجوانی، خود را از همکاران مجزا و متمایز می‌داند، برای خود ثبات و یکپارچگی قائل می‌شود و خود را شبیه تصور همکاران از خود می‌داند (آشنا و همکاران، 1389). در این میان برخی صاحب‌نظران معتقدند هویت حرفه‌ای معلم مبتنی بر باورهای اساسی وی و چارچوبی برای آنها در خصوص «چگونه بودن»، «چگونه عمل کردن» و «چگونه درک کردن» کار نقش خود در جامعه فراهم می‌سازد (ساجزآ، 2005). سرکار آرانی، هویت حرفه‌ای را توانایی معرفتی، نگرشی و مهارتی و روش‌های مؤثر ایفای نقش‌های شغلی و اجتماعی مرتبط با شغل مدرس و معلم می‌داند (سرکار آرانی، 1393). از لحاظ تئوری، در شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان عوامل متعددی نقش دارند، مواردی مانند فعالیت‌ها، تجربیات فرد و عوامل فردی (مانند شخصیت و جنسیت)؛ زمینه‌ای (مانند خانواده، گروه همسالان، تجربه‌های دوران تحصیل، موقعیت اجتماعی و اقتصادی) و همچنین عوامل روان‌شناختی و فرهنگی و تعامل بین همکاران را می‌توان نام برد.

به‌زعم کاتسونو³ (2012)، یکی از معضلات نظام‌های آموزشی آن است که معلمان به‌محض ورود به حرفه معلمی براساس تصورات شخصی خود از حرفه معلمی برخورد می‌کنند و پس‌از آن است که این برداشت‌ها به‌صورت پیوسته تحت تأثیر تجارب آنان به‌عنوان متخصصان تعلیم و تربیت قرار می‌گیرد (کاتسونو، 2012). پاسخ معلمان به این سؤال که آنها چه کسانی هستند، باعث شکل‌گیری ادراک آنان نسبت به آینده شغلی و درنهایت هویت شغلی‌شان می‌شود. هویت حرفه‌ای دلالت بر جایگاه یک حرفه یا شغل در اجتماع دارد یا به عبارتی دقیق‌تر، هویت حرفه‌ای درک از

1-Ericson

2-Sachez

3-Katsuno

شخصیت حرفه‌ای فرد مبتنی بر شناخت، معلومات، نگرش، عقاید، انگیزه‌ها و تجارب تعریف شده است (ایبارا^۱، 1999). اهمیت هویت حرفه‌ای در آن است که ارزش‌ها، عقاید و گرایش‌های یک فرد، راهنمای تفکر اوست. توجه به این نکته ضروری است که هویت حرفه‌ای فراتر از یادگیری وظایف و نقش‌هاست و در این راستا می‌توان گفت هویت حرفه‌ای در شغل معلمی، عقاید تثبیت‌یافته فرد نسبت به نقش و جایگاه خود است. در حال حاضر در مورد این واقعیت که دیدگاه‌های معلمان درباره نقش و ماهیت آموزش و یادگیری در رفتارهای کاری، احساس خوشایندی نسبت به شغل و اثربخشی آنان تأثیر دارد، هم‌رأیی وجود دارد (دی و کینگتون^۲، 2008؛ زاربوک^۳، 2015) باوجود افزایش تمرکز بر موضوع هویت، مروری کوتاه بر تاریخچه این واژه، معانی متفاوتی را برای هویت حرفه‌ای و نبود تعریف پذیرفته‌شده نشان می‌دهد. برخی نویسندگان هویت حرفه‌ای را روشی تعریف می‌کنند که معلم احساس مهم و جذاب بودن دارد و این احساس باید در تناسب با سایر نقش‌هایی باشد که او در زندگی می‌پذیرد. اما از سوی دیگر برخی معتقدند هویت حرفه‌ای را مجموعه‌ای از انتظارات سازمانی درباره نقش حرفه‌ای او توصیف می‌کنند (چونگ و همکاران^۴، 2011). این امر نشان می‌دهد هویت حرفه‌ای یک فرایند پیوسته و تفسیر مجدد از تجربیات حرفه‌ای و عوامل زمینه‌ای است. به‌تازگی نیز اشاراتی به این شده که این مفهوم شامل ترکیبی از تعاملات رقابتی بین عوامل شخصی، عوامل زمینه‌ای و حرفه‌ای است که گاهی یکی از این ابعاد می‌تواند در یک زمان خاص غالب شود (برین ویت^۵، 2010).

باتوجه به آنچه اشاره شد، یکی از موضوعات بسیار مهم در اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تربیت‌معلم در تراز جمهوری اسلامی ایران، شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان است. به‌رغم توجه و تأکید اسناد بالادستی نظام تعلیم و تربیت به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، به پرورش و توسعه متوازن شایستگی‌های پایه برای تعمیق هویت معلمان در تمام ابعاد فردی، انسانی، اسلامی و ایرانی، نتایج مطالعات و بررسی‌های به‌عمل‌آمده بر روی شاخص‌های شایستگی‌های پایه معلمان ایران در بعد هویت حرفه‌ای، حاکی از نامطلوب شدن این شاخص در رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان و توجه حداقلی به آن به‌ویژه در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است (خروشی، نصر، میرشاه‌جعفری و موسی‌پور، 1396). براساس اهمیت مطالب مزبور و آنچه گذشت، هدف این پژوهش ارائه الگوی جامع هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی در تراز ج.ا.ا است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پیشینه مطالعاتی هویت حرفه‌ای معلمان را براساس تمرکز در تفاوت جنبه‌های مفهوم می‌توان در سه بخش دسته‌بندی کرد: الف) شناسایی شیوه شکل‌گیری و توسعه هویت حرفه‌ای معلمان، ب) ویژگی‌های هویت حرفه‌ای

1 - Ibarra

2 - Day & Kington

3 - Zarbock Day

4 - Chong & et al

5 - Bryan

معلمان و ج) هویت حرفه‌ای بازتاب‌یافته در روایت‌ها و تجارب معلمان (ویکنیز، بوشر، کاکوس، محمد و اسمیت^۱، 2012). درحالی‌که بسیاری از مطالعات انجام‌شده بر شیوه شکل‌گیری و توسعه هویت حرفه‌ای معلمان متمرکز شده و تنها تحقیقات کمی به بررسی محتوای هویت معلمان پرداخته‌اند (آنسپال، اسنمید و لفترن^۲، 2012).

برخی محققان و صاحب‌نظران معتقدند هویت حرفه‌ای معلم دارای دو بعد است: الف) بعد هویت شخصی شامل: ویژگی‌های زمینه‌ای مانند تجارب دوره کودکی، طبقه اجتماعی و اقتصادی، زندگی خانوادگی، همسالان، قومیت و جنسیت و نگرش به خود، مانند تصور فرد از خودش در نقش یک معلم و تصویری که همکاران و جامعه از او دارند که می‌تواند بر هویت حرفه‌ای معلم تأثیر بگذارد؛ ب) هویت علمی شامل: گرایش به علم مانند حس تعلق و وابستگی نمادین به محیط علمی و انسان‌های اطرافش و ... (ما کلر^۳، 2011).

بیجاارد و ورلوپ و ورمونت^۴ (2002) گفته‌اند روند همیشه در حال تغییر ماهیت هویت حرفه‌ای نشان می‌دهد که ویژگی‌های هویت حرفه‌ای فقط می‌تواند در سطح عام و انتزاعی شرح داده شود. شکل‌گیری و رشد هویت حرفه‌ای، فرایندهای بلوغ فردی هستند که قبل و در جریان فراگیری یک حرفه شروع می‌شوند، در جریان ورود به حرفه تکامل پیدا می‌کنند.

پژوهش‌های مختلفی در زمینه هویت حرفه‌ای معلمان انجام شده‌است؛ با توجه به اینکه در ارائه الگوی پیشنهادی تحقیق از یافته‌ها و محتوای پیشینه تحقیقات بهره گرفته شده، در این بخش به برخی از مطالعات داخلی و خارج از کشور اشاره می‌شود:

لافورتون^۵ (2009) می‌گوید یکی از راه‌های توسعه هویت حرفه‌ای، توسعه صلاحیت‌های حرفه‌ای است؛ زیرا شخص با درک وظایف، مهارت‌ها و علاقه‌مندی‌های موردنیاز شغل خود، به درک مناسب‌تری از هویت حرفه‌ای خود دست می‌یابد. کورتاگن^۶ (2004) به معرفی مدلی به نام مدل پیازی^۷ اقدام کرده‌اند که در این مدل روابط و شیوه شکل‌گیری تغییرات شخصی و حرفه‌ای مدنظر قرار گرفته‌است. مدل مربوطه به شکل زیر است:

1- Wilknins, Busher, Kakos, Mohamed & Smith

2- Anspal, Eisenschmidt, & Löfström

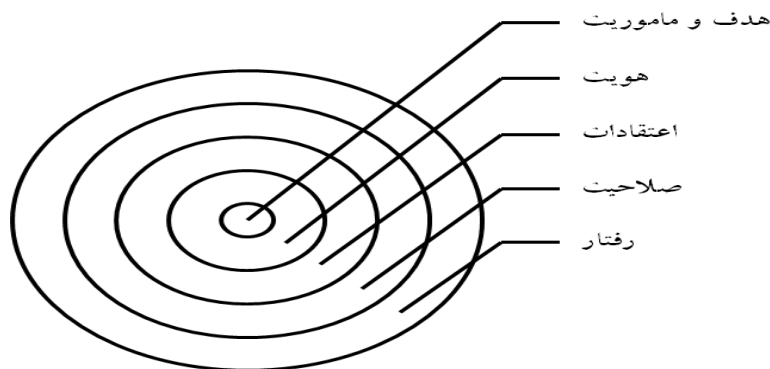
3 -Mockler

4-Beijaard and Verloop, & Vermunt

5 -Lafortune

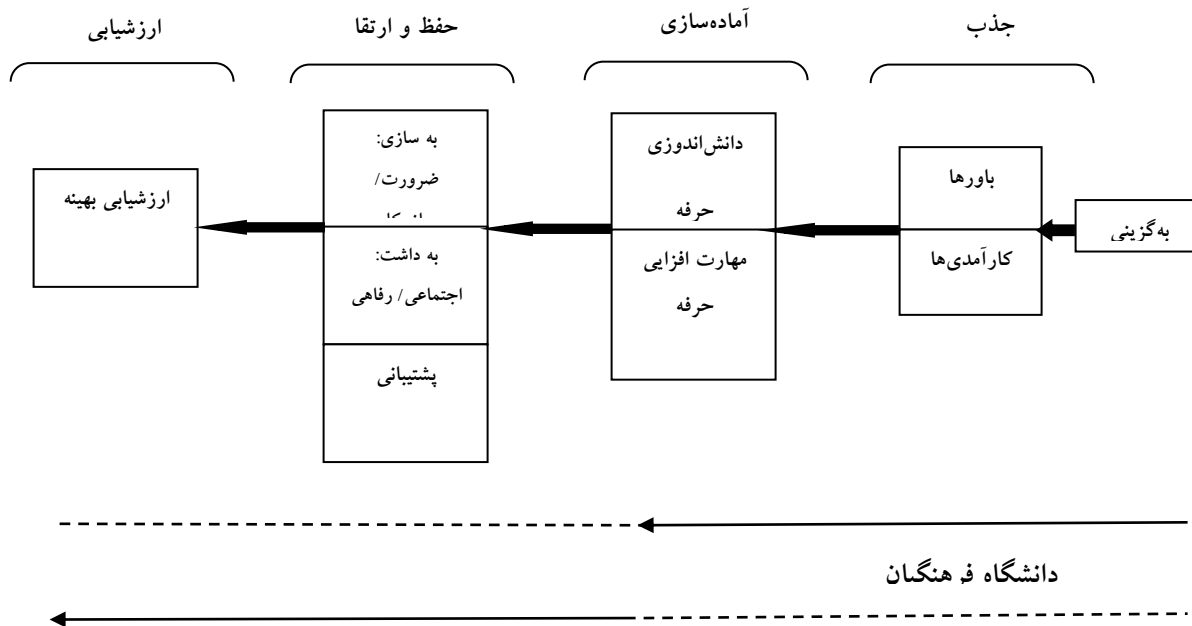
6- Korthagen

7 -Onion Model

کور تاگن (2004 ص 80)

در این مدل، اهداف فرد در فعالیت شغلی، هویت حرفه‌ای او را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهند. پس از آن،

وزارت آموزش و پرورش

نمودار 1: الگوی فرایندی هویت حرفه‌ای و انطباق آن با ابعاد چهارگانه تربیت معلم. (سمیعی‌نژاد و همکاران، 1395: 24).

هویت فرد شکل‌گرفته و اعتقادات او را نسبت به حرفه خود می‌سازد. در نهایت، فرد براساس اعتقادات شغلی خود به یادگیری صلاحیت‌ها اقدام می‌کند و آنها را عملاً در محیط کاری خود نشان می‌دهد. هرچند همه موارد فوق و براساس مدل به صورت سلسله‌مراتبی اتفاق می‌افتند، توجه به این نکته ضروری است که شکل‌گیری هویت، امری پویا بوده و تحت تأثیر محیط و انتظارات و صلاحیت‌های یاد گرفته‌شده و ... نیز هست (اسچپن و همکاران، 2009). این

شیوه شکل‌گیری و تغییر هویت را سمیعی‌نژاد و همکاران (1394) نیز به تأثیر صلاحیت‌های حرفه‌ای و اثرگذاری آن بر هویت حرفه‌ای به‌طور اخص در تربیت‌معلمان اشاره کرده‌اند.

نتایج پژوهش حیدری نقدعلی؛ عطاران و حاجی‌حسین‌نژاد (1392) در خصوص شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان نشان می‌دهد تجربه بر شکل‌گیری مؤثر و عمیق هویت حرفه‌ای معلمان تأثیرگذار است که از آن جمله می‌توان به پاسخگویی به نیازهای دانش‌آموزان به خودآگاهی، چرخش از رویکرد معلم‌محوری به رویکرد دانش‌آموز‌محوری، پاسخگویی به نیازهای دانش‌آموزان، تأمل در عمل و پیوند بین نظر و عمل اشاره کرد.

کریمی (1387) معتقد است صلاحیت حرفه‌ای معلمان ابتدایی شامل مؤلفه‌های آموزش و تدریس، علمی، رفتاری، شخصیتی، اجتماعی، فکری، عملکردی، مدیریتی، اخلاقی، حرفه‌ای، یادگیری مادام‌العمر و فناوری است. ایشان همچنین نتیجه می‌گیرد بین وضعیت موجود و مطلوب معلمان ابتدایی تفاوت معناداری وجود دارد و صلاحیت معلمان در مؤلفه‌های فناوری، یادگیری مادام‌العمر عملکردی، حرفه‌ای و تدریس کمتر از سطح متوسط است. سرکار آرانی هویت حرفه‌ای را توانایی معرفتی، نگرشی و مهارتی و روش‌های مؤثر ایفای نقش‌های شغلی و اجتماعی مرتبط با شغل مدرس و معلم می‌داند (سرکار آرانی، 1393).

حسینی، مصطفی‌نژاد و شهودی (1394) نیز در نتایج تحقیقات خود نشان دادند تجربه و هویت سازمان با تعهد حرفه‌ای معلمان رابطه معنادار وجود دارد. همچنین واسطه‌گری هویت در رابطه بین گفتگوی دوطرفه با تعهد حرفه‌ای معنادار است.

فروتن و همکاران (1394) در نتایج تحقیق خود معتقدند مدل هویت حرفه‌ای دارای 5 مضمون فراگیر زمینه‌ای، شخصی، فرهنگی، اجتماعی، حرفه‌ای، سیاسی و اقتصادی است.

عبدالهی، دادجو و یوسلیانی (1393) معتقدند شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان اثربخش شامل 98 مؤلفه در 8 بعد: پیش‌نیازهای معلمان، پیگیرهای شخصی معلم، برنامه‌ریزی و آمادگی، مدیریت و سازمان‌دهی کلاس درس، آموزش و تدریس، نظارت بر پیشرفت و توان دانش‌آموزان و مسئولیت حرفه‌ای است.

دیبايي صابر و همکاران (1395) در تحقیقی گفته‌اند چهارچوب مفهومی شایستگی‌های معلمان را می‌توان براساس مدارک و مستندات مرتبط در 5 مؤلفه دانش، نگرش، مهارت، و توانایی و ویژگی‌های شخصیتی تدوین کرد.

ادیب و همکاران (1396) در بررسی عوامل سازنده هویت حرفه‌ای معلمی از دیدگاه دانشجوی معلمان بیان می‌کنند: «هویت حرفه‌ای معلمان از 5 عامل نقش تدریس و یادگیری، ایفای نقش الگو، علاقه به شغل معلمی، احساس هویت حرفه‌ای، رشد حرفه‌ای به‌عنوان یک معلم تبعیت می‌کند». نتایج پژوهش کیگان به نقل از حیدری و رضایی (1391) گویای آن است که هویت حرفه‌ای به توسعه دیگر ابعاد هویت کمک می‌کند. بر این اساس توسعه هویت حرفه‌ای خودارزیابی را بهبود می‌بخشد و فرد تصور بهتری از خود کسب می‌کند (حیدری و همکاران، 1391).

دی و کنیگتون (2008) معتقدند معلم شدن و معلم ماندن تابعی است از رشد درون جامعه‌ای پیچیده و محیط‌های فرهنگی است که در آن، گفتمان‌ها و هویت‌ها دائماً در تنش هستند. این صاحب‌نظران همچنین می‌گویند تبدیل شدن

به یک معلم حرفه‌ای شامل مصداق‌های بیرونی و تصورات شخصی است. هویت یک امر واحد نیست، بلکه از زیرهویت‌هایی تشکیل شده که نتیجه نحوه ساخته شدن احساس فرد از خودش است و در جریان توسعه حرفه‌ای اتفاق می‌افتد. دی و کنیکتون همچنین سه بعد از هویت را هویت حرفه‌ای، هویت واقع شده در مدرسه یا کلاس درس و هویت شخصی فهرست کرده‌اند. این ابعاد و تجزیه و تحلیل آنها برای درک اینکه موقعیت معلمان چگونه تثبیت می‌شود، مهم هستند.

اوهلن و سکستن¹ (1996) معتقدند هویت حرفه‌ای دربرگیرنده ارزش‌ها و عقاید یک معلم بوده که راهنمای تفکر، عمل و تعامل با دانش‌آموزان است. از این رو ارزش‌ها برای تثبیت هویت حرفه‌ای ذاتی و ضروری هستند. هویت فرایندی است که به وسیله آن هر شخص هویت خودش را در نقش معلم تثبیت می‌کند.

در حقیقت هویت حرفه‌ای معلمان چارچوبی را برای آنها در خصوص چگونه بودن، چگونه عمل کردن، چگونه درک کردن از کار و نقش خود در مدرسه و جامعه فراهم می‌آورد. چنین ادراک‌هایی بر تمایل به سازگاری با تغییرات آموزشی، اعمال نوآوری در تدریس و تغییر شیوه‌ای که افراد خودشان را یک معلم می‌بینند، تأثیر می‌گذارد (جوینس، 2017؛ بیچارد، و رلوب، 2004).

باتوجه به آنچه پیش‌تر بیان شد، می‌توان گفت هویت² ساختاری پیچیده و چندوجهی است. به فردیت فرد، ویژگی‌های منحصر به فرد، یا شخصی اشاره دارد که او را جدا از همکاران می‌سازد و شامل الگوهای ارتباط بین فردی است. همچنین، هویت یک مفهوم اجتماعی مربوط به پیشرفت و موفقیت معلم از راه شیوه‌های مهم است.

روش پژوهش

راهبرد استفاده شده در این تحقیق، روش فراترکیب است. سهرابی و همکاران (1390) در ارتباط با روش فراترکیب معتقدند فراترکیب مشابه فراتحلیل، برای یکپارچه‌سازی چندین مطالعه برای ایجاد یافته‌های جامع و تفسیری صورت می‌گیرد. در مقایسه با رویکرد فراتحلیلی کمی که بر داده‌های کمی ادبیات موضوع و رویکردهای آماری تکیه دارد، فراترکیب متمرکز بر مطالعات کیفی بوده، به ترجمه مطالعات کیفی به یکدیگر و فهم عمیق پژوهشگر برمی‌گردد. پس فراترکیب نوعی مطالعه کیفی است که اطلاعات و یافته‌های استخراج شده از مطالعات کیفی دیگر مرتبط با موضوع و مشابه آن را بررسی می‌کند و با فراهم کردن نگرش سامان‌مند برای محققان، از طریق ترکیب پژوهش‌های کیفی مختلف، به کشف موضوعات و استعاره‌های جدید و اساسی می‌پردازد. گام‌های این پژوهش براساس روش هفت مرحله‌ای ساندلوسکی و باروسو (2007) عبارت‌اند از؛ الف) تنظیم سؤال پژوهش، ب) مرور ادبیات به شکل سامان‌مند، ج) جستجو و انتخاب متون مناسب، د) استخراج اطلاعات متون، ز) تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی، ر) کنترل کیفیت و ز) ارائه یافته‌ها.

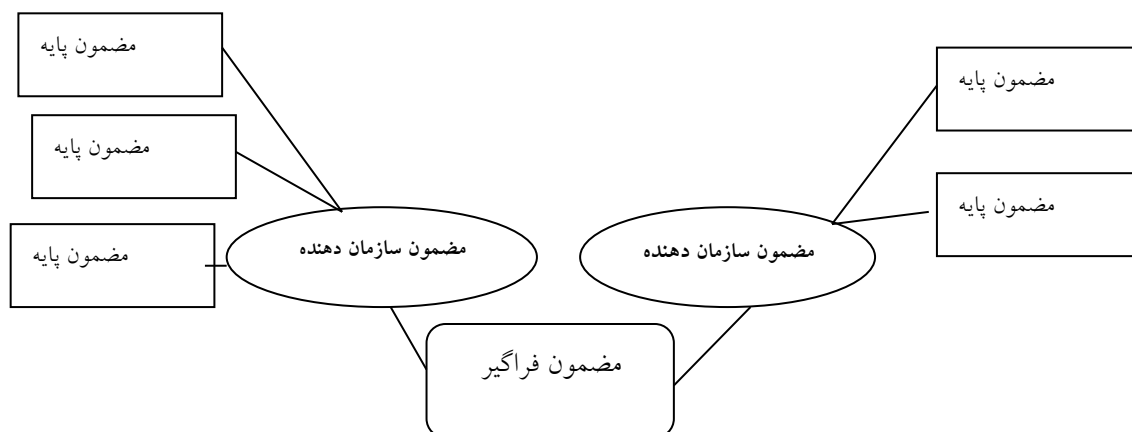
1 - Ohlen & Segesten

2 - Identity

باتوجه به مطالب یادشده، اولین گام در روش فراترکیب طرح سؤال‌های است که پژوهشگر در فرایند پژوهش خود قصد پاسخگویی به آنها دارد. بنابراین سؤال‌های این پژوهش به شرح زیر مطرح شده‌اند؛ سؤال اصلی این تحقیق این است که ابعاد و مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی تراز جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

ابزار گردآوری داده‌ها

براساس مطالب یادشده، روش کار این است که با مرور ادبیات تحقیق متناسب با موضوع، مقالاتی انتخاب و پس از استخراج اطلاعات آنها تجزیه و تحلیل، و یافته‌های کیفی به صورت نظام‌مند ترکیب می‌شوند. در واقع نتایج پژوهش‌های گذشته داده به‌شمار می‌رود. از آنجاکه در شناخت مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای کارهای پراکنده‌ای صورت گرفته، برای دسته‌بندی و الگوبندی این پژوهش‌ها این روش انتخاب شده است. با جستجوی منابع کتابخانه‌ای و الکترونیکی مجموعاً 40 مقاله مرتبط با موضوع پژوهش تشخیص داده شد. از آنجاکه مؤلفه‌های استخراج‌شده از این مقالات در قالب مضمون‌هاست برای دسته‌بندی آنها از شبکه مضامین استفاده شد.

نمودار 2. شبکه مضامین

روایی و پایایی

روایی و پایایی روش فراترکیب؛ پژوهشگر در این تحقیق، به منظور تعیین روایی روش فراترکیب از ابزار ارزیابی حیاتی گلین استفاده کرده است. این ابزار به محقق کمک می‌کند دقت اعتبار و اهمیت مطالعات کیفی و هم مطالعات کمی را مشخص کند. محقق برای این منظور، مقاله‌ها را به طور کامل می‌خواند تا از محتوای آنها آگاهی عمیقی پیدا کند و سپس با استفاده از مجموعه سؤالاتی که در بازبینی طراحی شده است به ارزیابی آنها می‌پردازد. به منظور تعیین پایایی روش فراترکیب از روش پایایی ارزیابی‌ها استفاده شده است. بدین صورت که علاوه بر محقق که به شناسه‌گذاری اولیه اقدام کرده، محقق دیگر نیز همان متنی را که خود محقق شناسه‌گذاری کرده است، بدون اطلاع

از شناسه‌های او و جداگانه شناسه‌گذاری می‌کند. در صورتی که شناسه‌های این دو محقق به هم نزدیک باشد، نشان‌دهنده توافق زیاد بین این دو شناسه‌گذار و بیان‌کننده پایایی است. برای محاسبه پایایی ارزیاب‌ها، 5 مقاله در اختیار محقق دیگری قرار گرفت؛ محقق از درون مقالات انتخاب‌شده، 10 شناسه را استخراج کرده بود و محقق دیگر 8 شناسه را از درون این مقالات استخراج کرد. جدول 2، نشان‌دهنده شناسه‌های استخراجی دو شناسه‌گذار است. در این جدول عدد 1 نشان‌دهنده توافق بین دو شناسه‌گذار و عدد صفر نشان‌دهنده نبود توافق بین این دو محقق است. ضریب توافق بین دو شناسه‌گذار یا پایایی ارزیاب‌ها از طریق رابطه شماره 1 محاسبه می‌شود (سلیکا بند، 2007) رابطه شماره 1

تعداد توافقی‌ها/ تعداد توافقی‌های امکان‌پذیر = پایایی ارزیاب‌ها

جدول 2. شناسه‌های استخراجی دو شناسه‌گذار

شناسه‌های استخراجی		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
شناسه‌گذار	شناسه‌گذار 1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
شناسه‌گذار 2		1	1	0	1	1	1	1	0	1	1

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، بین دو شناسه‌گذار 8 بار توافق و 2 بار نبود توافق بوده است؛ بنابراین زمانی اعداد را در فرمول یادشده قرار می‌دهیم، ضریب پایایی ارزیاب‌ها معادل 0/8 می‌شود. باتوجه به اینکه مقدار ضریب پایایی ارزیاب‌ها از 0/6 بیشتر است، می‌توان ادعا کرد ابزار استخراج شناسه‌ها از پایایی قابل توجهی برخوردار بوده است. **روایی روش پیمایش:** پرسشنامه نظرسنجی از خبرگان، روش‌های متعددی برای تعیین اعتبار پرسشنامه است که محقق در این تحقیق از روش روایی محتوا استفاده کرده است. برای ارزیابی روایی محتوا از نظر متخصصان می‌توان به دو شکل کیفی و کمی عمل کرد؛ در بررسی کیفی محتوا- که تقریباً شبیه روایی صوری است- محقق از متخصصان درخواست می‌کند بازخورد لازم را در ارتباط با ابزار ارائه کند تا براساس آن موارد اصلاح شود. برای این منظور پرسشنامه‌های حاوی مقولات، مفاهیم و کدهای هویت حرفه‌ای معلمان در اختیار 10 نفر از خبرگان موردنظر قرار گرفت. سرانجام، نکات و مواردی را که خبرگان به آن اشاره کرده بودند، جمع‌آوری شد و اصلاحاتی در الگوی اولیه پژوهش صورت پذیرفت. برای بررسی روایی محتوایی به شکل کمی از ضریب نسبی روایی محتوایی استفاده می‌شود. برای تعیین این ضریب از متخصصان درخواست می‌شود تا هر عنوان را براساس طیف سه‌قسمتی ضروری است؛ مفید است، ولی ضرورتی ندارد و ضرورتی ندارد بررسی کنند؛ سپس پاسخ‌ها مطابق رابطه شماره 2 محاسبه می‌شود.

$$\text{CVR} = (\text{NE} - \text{N}/2) / \text{N}/2 \quad \text{رابطه شماره 2}$$

در این رابطه Ne تعداد متخصصان است که به گزینه ضروری پاسخ داده‌اند و N تعداد کل متخصصان است. اگر مقدار محاسبه‌شده از مقدار جدول لاوشه بزرگ‌تر باشد، اعتبار محتوای آن عنوان پذیرفته می‌شود. حداقل روایی برای نمونه

10 نفری مطابق جدول تصمیم‌گیری (جدول لاوشه) در مورد ضرایب نسبی روایی محتوا بالاتر از 0/42 است. برای نمونه جدول 3 برای نشان دادن مقادیر ضریب نسبی روایی محتوا برای مقولات هویت حرفه‌ای معلمان در این بخش از تحقیق آورده شده‌است. باتوجه به اینکه مقادیر ضریب نسبی روایی محتوا برای تمامی عنوان‌ها بزرگ‌تر از 0/42 شده‌است، بر این اساس، اعتبار محتوایی تمامی عنوان‌ها تأیید می‌شود.

جدول 3. ضریب نسبی روایی محتوا برای هریک از عنوان‌ها

نتیجه	حداقل مقدار روایی	مقدار CVR	تعداد نمونه	غیرضروری	مفید ولی ضروری نیست	ضروری	طیف مقوله
تأیید	0/42	0/60	10	3	1	6	حرفه‌ای
تأیید	0/42	0/60	10	1	3	6	شخصی
تأیید	0/42	0/80	10	1	1	8	هنری
تأیید	0/42	0/80	10	0	2	8	اقتصادی
تأیید	0/42	0/80	10	1	1	8	فرهنگی
تأیید	0/42	0/80	10	2	0	8	زمینه‌ای

جدول 4. آثار و مقالات منتخب برای ارائه الگوی پیشنهادی

نویسندگان و تاریخ انتشار	فارسی / انگلیسی	ردیف	نویسندگان و تاریخ انتشار	فارسی / انگلیسی	ردیف
آنسپال و همکاران (2012)	انگلیسی	21	ادیب و همکاران (1396)	فارسی	1
بیچارد و همکاران (2004)	انگلیسی	22	خروشی و همکاران (1396)	فارسی	2
جی (2001)	انگلیسی	23	دیباپی صابر و همکاران (1395)	فارسی	3
هنگ (2010)	انگلیسی	24	سمیعی‌نژاد و همکاران (1394)	فارسی	4
موج و لاک (2009)	انگلیسی	25	نقدعلی و همکاران، (1392)	فارسی	5
کوبین و همکاران (2013)	انگلیسی	26	حیدری و رضایی (1391)	فارسی	6
مورنو (2007)	انگلیسی	27	عبدالهی و همکاران (1393)	فارسی	7
بیرگیت ایگین (2003)	انگلیسی	28	فروتن و همکاران (1394)	فارسی	8
کروس و همکاران (2015)	انگلیسی	29	حسینی و همکاران (1394)	فارسی	9

ساواتسکی و همکاران (2017)	انگلیسی	30	عطاران و همکاران (1392)	فارسی	10
جوینس (2017)	انگلیسی	31	سرکار آرانی (1393)	فارسی	11
لافورتون (2009)	انگلیسی	32	کریمی و همکاران (1387)	فارسی	12
کورتاگن (2004)	انگلیسی	33	برین و همکاران (2010)	انگلیسی	13
زیکوویچ، (2016)	انگلیسی	34	سلای و اسمیت (2011)	انگلیسی	14
بوچولتز و هال (2005)	انگلیسی	35	اوهلن و سگستن (1998)	انگلیسی	15
توماس و بیچامپ (2011)	انگلیسی	36	دی و کینگتون (2008)	انگلیسی	16
اسچپن و همکاران (2009)	انگلیسی	37	اولسن (2008)	انگلیسی	17
کانرینوس (2011)	انگلیسی	38	گرگ و ماگلیوی (2001)	انگلیسی	18
ویلسون (2011)	انگلیسی	39	چونگ و همکاران (2011)	انگلیسی	19
لوپکس (2008)	انگلیسی	40	ویکنیز و همکاران (2012)	انگلیسی	20

یافته‌های پژوهش

پس از تعیین سؤال پژوهش به‌منظور جستجوی نظام‌مند، پیش از هر اقدام بایسته‌است محدوده جستجو براساس روش فراترکیب مشخص شود. بدین‌رو سعی بر آن شده کتاب‌ها، مقالات، و... همچنین موتورهای جستجوی مختلف برای مطالعات لاتین از سال‌های 2000 به بعد و مطالعات فارسی از دهه هشتاد به بعد بررسی شود. برای جستجوی مطالعات واژگان کلیدی از جمله هویت حرفه‌ای معلمان، شایستگی‌ها، ابعاد هویت حرفه‌ای و انواع آن عوامل تأثیرگذار بر هویت و رشد حرفه‌ای معلمان در نظر گرفته شده‌است. براساس نتایج نهایی حاصل از جستجو، 40 مقاله نهایی انتخاب شده به کمک روش تحلیل محتوا، در مجموع شش مضمون اساسی، 14 مضمون سازمان‌دهنده و 100 مضمون کلیدی برای هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی در این تحقیق شناسایی و برجسب‌گذاری شد. جدول 4 آثار و مقالاتی را نشان می‌دهد که الگوی مفهومی پژوهش از آن استخراج شده‌است.

یافته‌های این مرحله گویای آن است که در مطالعات قبلی تاکنون چنین مطالعه نظام‌مندی انجام نشده‌است و هریک از مطالعات فقط به جنبه خاصی از هویت حرفه‌ای اشاره کرده‌اند، بی‌آنکه ابعاد چندگانه را پویا و نظام‌مند در نظر گرفته باشند.

جدول 5. تحلیل مضمون هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی

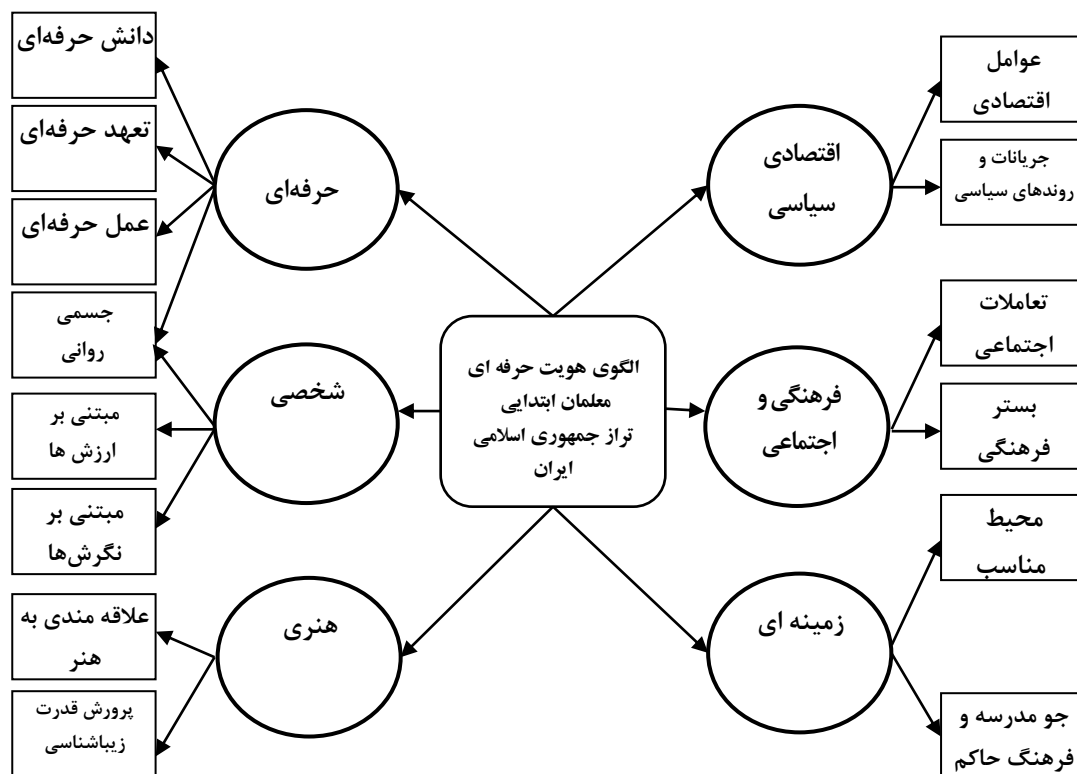
مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
شخصی	جسمی و روانی	ظاهری مرتب و منظم، اخلاق انضباط شخصی، سلامت جسمی، توانایی جسمانی، تجربیات فردی، زندگی خانوادگی، دانش قبلی.
	مبتنی بر ارزش‌ها	پایبند به ارزش‌ها اصول دینی، الگو بودن از نظر اخلاقی و دینی، احساس مسئولیت نسبت به شغلش، وجدان کاری، صداقت، درستکاری و مسئولیت‌پذیری، ارزش‌های غالب فردی (مذهبی، اجتماعی و ...).
	مبتنی بر نگرش‌ها	باورهای اساسی فرد در ارتباط با تعلیم و تربیت، علاقه و باور به کار معلمی، باور به تغییر، تفکر انتقادی، تفکر خلاق، روحیه‌ی مدیریتی، روحیه‌ی یادگیری و یاددهی، عشق به آموزش و تدریس، روحیه‌ی پیشرفته و یادگیری، احساس تعلق به حرفه.
حرفه‌ای	دانش حرفه‌ای	سواد دینی، سواد زبانی، داشتن علم آموزش و تدریس، دانش در زمینه‌ی مدیریت آموزشی و علوم تربیتی، داشتن تخصص مرتبط با آموزش ابتدایی، آشنایی با دانش‌های ترکیبی رشته؛ تسلط بر برنامه‌ریزی درسی رشته؛ قادر به آموزش رشته؛ قابلیت خلق موقعیت‌های تربیتی اثربخش در رشته.
	عمل حرفه‌ای	آشنایی و آگاهی از فنون تدریس، آشنا با روش‌های تدریس، آشنایی با کامپیوتر، آگاه از دانش رشته‌ای و توانا در تحقیق؛ آینده‌نگری به حرفه‌ی معلمی؛ تعهد شغلی؛ آشنایی و تسلط بر مهارت‌های تفکر خلاق، حل مسئله و تفکر انتقادی؛ انطباق عملکرد با استانداردهای شغلی؛ درگیری‌شان در توسعه‌ی حرفه‌ای به صورت فردی و جمعی؛ نشان دادن مسئولیت و اخلاق حرفه‌ای در انجام وظایف؛ استفاده از علم مدیریت در مدرسه، آشنایی با علوم مدیریت آموزشی - اجرای علم مدیریت.
	تعهد حرفه‌ای	مسلط بر خویش، قادر به تحلیل موقعیت تربیتی، توانا برای برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ی درسی، خودباوری حرفه‌ای، حس خودکارآمدی مثبت، آشنا با دانش تربیتی.
زمینه‌ای	محیط مناسب	ایجاد زمینه‌ی ارتقای مرتبه‌ی شغلی، وجود برنامه‌های ارتقا شغلی، میزان استقلال معلمان، وجود انجمن‌ها و تشکل‌های حرفه‌ای، رابطه‌مند بودن روابط موجود در دانشگاه، جایگاه و منزلت معلمان.

میزان و نحوه دسترسی استادان به مدیران میانی و واسطه‌ای، میزان توجه مدرسه به معلمان، نحوه جایگزینی معلمان در پایه‌های تحصیلی، تشویق به نوآوری و خطرپذیری.	جو مدرس و فرهنگ حاکم بر آن	
دانش اقتصادی، درک موقعیت اقتصادی خود و جامعه، آشنایی با عوامل فقر و فساد و تبعیض.	عوامل اقتصادی	سیاسی اقتصادی
تأثیر گروه‌های سیاسی، سیاست‌های دولت، روندهای سیاسی داخل و خارج کشور، جایگاه معلم در جامعه، سیاست‌های مرتبط با نظام حقوق، وضعیت معیشت و اقتصاد معلمان.	جریان‌ات و روندهای سیاسی	
توان و هنر سخنرانی و به‌کارگیری سایر روش‌ها برای تدریس، راهنمایی معلمان، تبحر در کارهای اجرایی، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری، استعداد معلمی، هنر مدیریت کلاس درس.	علاقه‌مندی به هنر	هنری
آشناسدن با هنر، فهم هنر، ایجاد حس قدرشناسی از هنر، پرورش خلاقیت هنری، درک زیبایی‌های جهان آفرینش.	پرورش قدرت زیباشناسی	
تعلق و ارتباط با گروه‌های حرفه‌ای و تخصصی، نوع تعامل افراد جامعه با معلمان، دیدگاه افراد جامعه نسبت به جایگاه معلمان.	بستر فرهنگی	فرهنگی
روابط دوستانه و صمیمی با همکاران، توجه به خواسته‌ها و نظرات همکاران، مشارکت معلمان در تصمیم‌گیری، روابط صمیمی با معلمان و دانش‌آموزان، توجه به نظرهای معلمان، خوش‌برخورد، استفاده از خرد جمعی، مثبت‌نگر، با اولیای دانش‌آموزان رابطه برقرار کند، خوش‌رو، رئوف و مهربان، رفتار مستبدانه نداشته باشد، روحیه زورگویی نداشته باشد، زود عصبانی نشود، برخورد مناسب با ارباب‌رجوع داشته باشد.	تعاملات اجتماعی	

به‌منظور پاسخ به سؤال دوم پژوهش در الگوی نهایی، درمجموع شش مضمون اساسی، 14 مضمون سازمان‌دهنده و 100 مضمون کلیدی برای هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی شناسایی شد.

الگوی مفهومی پژوهش

الگوی اولیه تحقیق، مقولات، مفاهیم و شناسه‌های استخراجی به‌منظور بومی‌سازی و متناسب‌سازی با اوضاع آموزش و پرورش کشورمان طی پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار گرفت و بعد از ارزیابی روایی محتوایی و اصلاحات لازم، الگوی مفهومی پژوهش شکل گرفت.

شکل ۱- شبکه مضمین در ارتباط با ابعاد و مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی تراز جمهوری اسلامی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف و تلاش پژوهش حاضر، بررسی اجمالی از هویت، شکل‌گیری هویت و چهارچوب هویت از دیدگاه‌های مختلف بوده‌است. در این مقاله، ابعاد و مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای شامل مجموعه‌ای از مفاهیم و شاخص‌هاست که نسبت به دیگر ارزش‌ها برای افراد و سازمان در اولویت قرار دارد؛ به عبارتی مفاهیم و شاخص‌های هویت حرفه‌ای معلمان که در الگو به آن اشاره شده می‌تواند باورهای سیستم آموزشی به‌شمار آید که لازم است در راستای صیانت از هویت حرفه‌ای معلمان به اجرا گذاشته شود. به‌طور کلی این ابعاد و مؤلفه‌ها به شرح زیر هستند:

یکی از عوامل شکل‌دهنده هویت حرفه‌ای معلمان، عامل حرفه‌ای است. این عامل را می‌توان در سه بعد ذکر کرد: دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای و تعهد حرفه‌ای.

عامل شخصی: این بعد از هویت حرفه‌ای دربرگیرنده خصوصیات فردی است که خارج از زمینه شغلی و حرفه‌ای بوده و هر معلم را از دیگری متمایز می‌سازد. از جمله این موارد می‌توان به پیشینه فردی، زندگی خانوادگی، قومیت و جنسیت اشاره کرد. این عوامل می‌تواند یک چهارچوب ساختاری را برای تصمیم‌ها و اقدامات فرد در طول زندگی اش فراهم کند.

باوجود اینکه معلمان در یک حرفه مشترک سهیم هستند، در ویژگی‌های شخصی‌تر خود با یکدیگر متفاوت و متمایزند که احتمالاً این ویژگی‌های شخصی، ادراک هویت حرفه‌ای را تحت تأثیر قرار می‌دهد. لاموت وانگلس (2010)؛ و حیدری نقدعلی و همکاران (1392) معتقدند؛ عوامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری هویت حرفه‌ای عبارت‌اند از؛ شامل تجارب دوران کودکی در زمان تحصیل، دانش و آموخته‌های کسب‌شده در دوره‌های آموزشی و تجربیات شخصی هیئت‌علمی در جریان تدریس است. دلایل اصلی برای انتخاب حرفه معلمی نیز عامل سوق‌دهنده سطح انگیزه استادان و معلمان در نظر گرفته می‌شوند.

عامل فرهنگی اجتماعی؛ از دیگر عوامل اساسی تشکیل‌دهنده هویت حرفه‌ای معلمان در الگوی پیشنهادی، عامل اجتماعی فرهنگی است. آنچه معلم را احاطه می‌کند، انتظارات دیگران از فرد، ارتباط معلم با جامعه و انجمن‌های حرفه‌ای، تغییرات فرهنگی و اجتماعی از جمله مؤلفه‌های اثرگذار بر هویت حرفه‌ای معلمان است (دی‌الیوت و کینگتان (2005)). منظور از این عامل، بستر فرهنگی و اجتماعی است که فعالیت عناصر اصلی آموزش به‌ویژه معلمان در آن شکل می‌گیرد. در این زمینه، تعاملات اجتماعی با افراد و مجامع حرفه‌ای و عوامل فرهنگی، اصلی‌ترین ملاک‌های تعیین‌کننده هویت حرفه‌ای معلمان استخراج شده‌اند. ادراک معلمان از هویتشان در یک زمینه شغلی و اینکه آنها خود را چگونه می‌بینند و به دیگران معرفی می‌کنند، به‌طور مشترک از راه ارتباطات بین‌فردی با همکاران ساخته می‌شود. از نظر کورتگن چنین ادراک‌هایی بر تمایل به سازگاری با تغییرات آموزشی، اعمال نوآوری در روش تدریس و تغییر شیوه‌ای که افراد خودشان را به‌عنوان معلم می‌بینند تأثیر می‌گذارد (بیچارد، 2004؛ دیبایی و همکاران، 1395؛ ادیب، 1396).

عامل سیاسی اقتصادی؛ مطالعات پژوهشگر نشان می‌دهد دو مضمون سازمان‌دهنده در این زمینه است که عبارت‌اند از: الف) جریان‌ات و تحولات سیاسی؛ تحولات و تصمیمات سیاسی که بر حوزه آموزش و پرورش تأثیر می‌گذارد؛ ب) عوامل اقتصادی، وضعیت نظام پرداخت اعضای هیئت‌علمی با توجه به شاخص‌های اقتصادی جامعه. منظور از عامل سیاسی اقتصادی آ دسته‌عنصری است که خارج از حوزه آموزش و پرورش قرار دارد، اما در مقیاس خرد و کلان بر آن تأثیرگذار است. برای مثال سیاست‌های محیط‌زیست که نظام تعلیم و تربیت تحت تأثیر آن عمل می‌کند، مباحثاتی که در رسانه‌ها مطرح شده و نظام تعلیم و تربیت و کار معلمان را احاطه می‌کند یا تصاویر کلیشه‌ای و قالبی که درباره استادان و کار آنها در اذهان مردم نقش بسته‌است و در تعامل بین افراد و گروه‌ها تکرار و تقویت می‌شود، نمونه‌هایی از عوامل سیاسی بیرونی است. بنابر نتایج یافته‌های وفایی و همکاران (1396) این بعد از ابعاد حیات طیبه در کتاب‌های *مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی* با میزان بار اطلاعاتی 0/733 و ضریب اهمیت 0/133 کمترین میزان توجه را در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به خود اختصاص داده‌است.

عامل زمینه‌ای؛ در ارتباط با عامل زمینه‌ای، هویت حرفه‌ای یک معلم از طریق تعامل بین او و زمینه‌ای شکل می‌گیرد که در آن به فعالیت مشغول است. در محیط‌های آموزشی به‌ویژه مدرسه این زمینه دربرگیرنده عواملی همچون محیط مناسب و جو مدرسه و فرهنگ حاکم بر آن و... است. منظور از عامل زمینه‌ای شرایط، جو سازمانی و بافت کلی

محیطی است که فرد به‌عنوان یک عنصر اصلی و اساسی در آن محیط به فعالیت علمی مشغول است. این بعد خود شامل دو ملاک اصلی است: الف) غنای محیط جهت ایجاد فرصت‌های رشد برای اعضاء و ب) بافت و جوّ مدرسه و فرهنگ سازمانی حاکم بر آن. براساس این دیدگاه، بخشی از هویت حرفه‌ای یک معلم از راه تعامل بین فرد و زمینه شکل می‌گیرد. دیبایی صابر و همکاران (1395) بر این باورند که تعامل بین فرد و محیط و به دنبال آن احساس هویت حرفه‌ای معلمان، نتیجه این تعامل است که در رضایت شغلی، تعهد شغلی، خود کارآمدی و انگیزش نمود می‌یابد. فرصت‌های رشد حرفه‌ای و سطح استقلال، جنبه‌هایی از زمینه‌های هستند که یک معلم در آن کار و فعالیت می‌کند. کاتسونو (2012) اشاره می‌کند استقلال بخش مهمی از حرفه یک معلم شناخته می‌شود و معلمان و استادان که استقلال بیشتری را تجربه می‌کنند، در کار خود احساس رضایت بیشتری دارند، بیشتر برانگیخته شوند و احساس صلاحیت و شایستگی بیشتری می‌کنند.

عامل هنری؛ در سند تحول، تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری، از ساحت‌های تعلیم و تربیت برشمرده شده است. بدین‌رو، می‌توان در فرایند یاددهی و یادگیری آموزش هنر را واکاوی کرد؛ زیرا هنر در بطن خود ارزش‌های اجتماعی، دینی، آداب و رسوم، شیوه گفت‌وگو و درنهایت ارتقای فرهنگی را به دنبال دارد که همه این فعل و انفعالات به یادگیری ختم می‌شود و باید گفت که این یادگیری از نوع درونی‌شده و ارزشمند است. بنابراین توجه به این بعد در هویت حرفه‌ای معلمان و رشد متوازن ابعاد حیات طیبه در متربیبان تأثیرگذار است. به عقیده حیدری جامعه بشری در فرایند جهانی‌شدن به یکپارچگی سیاسی، اقتصادی علمی نیازمند است؛ ولی این همسانی دربرگیرنده تفاوت‌های فرهنگی و هنری نخواهد بود (حیدری و همکاران، 1384).

در پایان براساس یافته‌های پژوهش، می‌توان موارد زیر را به پژوهشگرانی که درصدد کشف و تبیین ابعاد دیگری از مفهوم هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی هستند به شرح زیر پیشنهاد داد:

- وضعیت کنونی هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی با توجه به ابعاد و مؤلفه‌های آن را ارزیابی کنند؛

- فاصله بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب هویت حرفه‌ای معلمان ابتدایی را مشخص سازد و به آسیب‌شناسی نظام هویتی معلمان بپردازد.

ج- استفاده‌کنندگان الگوی پیشنهادی می‌توانند از خلاصه مطالعات پیشین و نتایج کلیدی آنها در قالب چنین بررسی نظام‌مندی ادبیات مربوط اطلاع یابند.

د- به دلیل ماهیت کلی و عام الگوی پیشنهادی امکان کاربرد آن در سازمان‌های آموزشی را دارد.

در پایان باید گفت خروجی مطالعه باید چراغ راهی برای پژوهش‌های کمی و کیفی بعد از خود شود. بنابراین با توجه به برخی از نتایج مهم و جدید این پژوهش به پژوهشگران آینده توصیه می‌شود مطالعه برای اجرای الگو و توسعه تصمیم‌پذیری یافته‌های الگو با بهره‌بردن از روش‌های کمی انجام پذیرد.

- آشنا، حسام‌الدین و روحانی، محمدرضا. (1389). «هویت فرهنگی ایرانیان از رویکردهای نظری تا مؤلفه‌های بنیادی»، *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*، 3 (4)، 157-185.
- احمدی، غلامعلی. (1384). *ارزشیابی برنامه دروس تربیتی دوره کاردانی مراکز تربیت معلم، تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی*.
- ادیب، یوسف؛ فتحی‌آذر، اسکندر و عارف‌نژاد، سعید. (1396). «هویت حرفه‌ای دانشجویان معلمان»، *فصلنامه پژوهش در تربیت معلم*، 1 (1)، 158-178.
- حسینی، محمد؛ مصطفی‌نژاد، هلاله؛ مصطفی‌نژاد، چیمین و شهودی، مریم. (1394). «تأثیر تجربه و عوامل سازمانی بر تعهد حرفه‌ای معلمان، آزمون نقش خودکارآمدی معلمان و هویت‌سازمانی»، *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، 6 (1).
- حیدری‌نقدعلی، ژیلای؛ عطاران، محمد و حاجی‌حسین‌نژاد، غلامرضا. (1392). «تجربه‌های دوران تحصیل و شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلم: پژوهشی خودمردم‌نگارانه»، *پژوهش‌های انسان‌شناسی ایران*، 3 (1): 7-28.
- حیدری، حمید و رضایی، احمد. (1391). «تحلیل جامعه‌شناختی هویتی حرفه‌ای دانشجویان، مطالعه موردی؛ دانشجویان دانشگاه مازندران»، *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*، 5 (2)، 1-29.
- حیدری، محمدحسین؛ پاک‌سرشت، محمدجعفر و صفایی مقدم، مسعود. (1384). «آموزش و پرورش آینده‌نگر اهداف و راهکارها». *فصلنامه علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز*، 12 (2)، 135-162.
- خروشی، پوران؛ نصر، احمدرضا؛ میرشاه‌جعفری، سیدابراهیم و موسی‌پور، نعمت‌الله. (1396). «بررسی رویکرد تربیت‌معلم شایسته براساس اسناد تحولی آموزش و پرورش ج.ا.ا»، *فصلنامه راهبرد فرهنگ*، شماره 37، 163-186.
- دیباپی‌صابر، محسن؛ عباسی، عفت؛ فتحی‌واجارگاه، کوروش و صفایی‌موحد، سعید. (1395). «تبیین شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان و تحلیل جایگاه آن در اسناد بالادستی آموزش و پرورش ایران»، *فصلنامه پژوهش‌های آموزش و یادگیری*، 13 (2)، 109-123.
- ریحانی، ابراهیم و صالح، بهرام. (1388). «*ارزیابی برنامه درسی کارشناسی پیوسته دبیری ریاضی با تکیه بر دیدگاه دبیران ریاضی*»، تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
- سرکار آرانی، محمدرضا. (1393). «تغییر برنامه درسی برای بهسازی آموزش»، *رشد معلم*، شماره هفتم و هشتم، 34-37.
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. (1390). تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی.

سمیعی نژاد، بیژن؛ علی‌عسگری، مجید؛ موسی‌پور، نعمت‌الله و حاجی حسین‌نژاد، غلامرضا. (1395). «فرایند تربیت‌معلم ابتدایی در تراز جمهوری اسلامی ایران: فرصت‌ها و تهدیدها»، *فصلنامه تعلیم و تربیت*، 127 (32)، 32-9.

سهرابی، بابک؛ اعظمی، امیر و یزدانی، حمیدرضا. (1390). «آسیب‌شناسی پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه مدیریت اسلامی با رویکرد فراترکیب». *چشم‌انداز مدیریت دولتی*. ش 6: 9-24.

عبداللهی، بیژن؛ دادجو، عطیه و غلامعلی، یوسلیانی. (1393). «شناسایی و اعتبارسنجی شایستگی حرفه‌ای معلمان اثربخش»، *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، 49 (13)، 25-48.

فروتن، معین و رشادت‌جو، حمیده (1394). «مفهوم‌پردازی هویت حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی، ارائه یک مدل کیفی»، *فصلنامه مطالعات آموزش و یادگیری*، دوره 7، شماره 1، 100-123.

کریمی، فریبا. (1387). «مطالعه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی»، *فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار. سال دوم، شماره 4.

کاشف، مجید. (1387). *ارزشیابی برنامه دروسی جدید تربیت‌بدنی مراکز تربیت‌معلم از نظر پاسخگویان به نیازهای حرفه‌ای دانشجو معلمان*، تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

وزارت آموزش و پرورش. (1390). *سند تحول بنیادین آموزش و پرورش*، تهران: وزارت آموزش و پرورش؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش.

وفایی، رضا؛ فضل‌اللهی قمشی، سیف‌اللهی و طالعی فرد، احمد. (1396). «بررسی میزان توجه به ساحت‌های شش‌گانه تربیت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی»، *فصلنامه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی*، 2 (3).

Anspal, T., Eisenschmidt, E. & Löfström, E. (2012): Finding myself as a teacher: Exploring the shaping of teacher identities through student teachers' narrative. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 18(2), 197-216.

Beijaard, D., Verloop, N. & Vermunt, J. (2000). Teachers' perceptions of professional identity: an exploratory study from a personal knowledge perspective. *Teaching and Teacher Education*, 16, 749-764.

Beijaard, D., Meijer, P. C. & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education*, 20, 107-128.

Bryan, B & Burnette, R. (2003). Language variation and language use among teachers in Dominica. In M. Aceto & J. P. Williams (Eds.), *Varieties of English around the world: Contact nglishes of the eastern Caribbean* (pp. 141-154). Amsterdam: John Benjamins.

Birgitte Eggen, A. (2004), Alfa and Omega in Student Assessment; Exploring

- Identities of Secondary School Science Teachers, Institute for Astrid Birgitte Eggen.
- Chong, S., Low, E. L. & Goh, K. C. (2011). Emerging professional teacher identity of pre-service teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(8), 50-64.
- Cruess, R. L., Cruess, S. R., Boudreau, J. D., Snell, L. & Steinart, Y. (2014). Reframing medical education to support professional identity formation. *Academic Medicine*, 89, 1446–1551.
- Day, Christopher, & Kington, Alison. (2008). Identity, well-being and effectiveness: the emotional contexts of teaching. *Pedagogy, Culture & Society*, 16(1), 7-23. Doi: 10.1080/14681360701877743.
- Day, C., Elliot, B. & Kington, A. (2005). Reform, standards and teacher identity: Challenges of sustaining commitment. *Teaching and Teacher Education*, 21(5): 563-567.
- Day, C., Kington, A., Stobart, G. & Sammons, P. (2006). The personal and professional selves of teachers: stable and unstable identities. *British Educational Research Journal*, 32, 601-616.
- Ibarra H. (1999) Provisional selves: Experimenting with image and identity in professional adaptation. *Administrative Science Quarterly* 44(4): 764-791.
- Joynes, C. T. Viktoria (2017). Defining and understanding the relationship between professional identity and interprofessional responsibility: implications for educating health and social care students. *Advance in Health Science Education*. Doi: 10.1007/s10459-017-9778-x.
- Katsuno, M. (2012). Teachers' Professional Identities in an Era of Testing Accountability in Japan: The case of teachers in Low-Performing Schools" *Educational Research Instrument International* vol. 2012. Article ID 930279, 8.
- Korthagen, F. (2004). In search of the essence of a good teacher: Towards a more holistic approach in teacher education. *Teaching and Teacher Education* 20: 77-97.
- Moreno, J. (2007). Do the initial and the continuous teachers' professional development sufficiently prepare teachers to understand and cope with the complexities of today and tomorrow's education? , 8(2), 169-173.
- Ohlen, J. & Segesten, K. (1996). The Professional Identity of the Nurse: Concept Analysis and Development. *Journal of Advanced Nursing*, 28, 720-727. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1365-2648.1998.00704.x>.
- Prytula, M. & Weiman, K. (2012). "Collaborative professional development: An examination of changes in changes in teacher identity through the professional

- learning community model. “ *Journal of case studies in education* 3, pp: 1-19.
- Sawatsky, A. P., Beckman, T. J. & Hafferty, F. W. (2017). Cultural competency, professional identity formation and transformative learning. *Medical Education*, 51, 462–464.
- Sandelowski, M. & Barros, J. (2007). Handbook for synthesizing Qualitative Research. Springer Publishing Company Inc.
- Sachs, J. (2005). Teacher education and the development of professional identity: Learning to be a teacher. In P. M. Denicolo & M. Kompf (Eds.). *Connecting policy and practice: Challenges for teaching and learning in schools and universities* (pp. 5-21). London: Routledge.
- Wilknins, C., Busher, H., Kakos, M., Mohamed, C. & Smith, J. (2012). Crossing borders: New teachers co-constructing professional identity in performative times. *Professional Development in Education*, 38(1), 65-77.
- Zarbock, G., Lynch, S., Ammann, A. & Ringer, S. (2015). *Mindfulness for Therapists: Understanding Mindfulness for Professional Effectiveness and Personal Well-Being*: Wiley.
- Zivkovic, Predrag (2016). The Nexus Between Teacher Professional Identity And Some Socio-Demographic And Psychological. *European Scientific Journal*, April 2016, 19-31.